

Козачук Д.А.

Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри адміністративного та фінансового права, кандидат юридичних наук

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО ПОЛОЖЕННЯ СУБ'ЄКТІВ ЗАОХОЧУВАЛЬНИХ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРОЦЕДУР

Однією з ознак заохочувальних адміністративних процедур є своєрідний суб'єктний склад. Незважаючи на те, що суб'єкти заохочувальних адміністративних процедур в повній мірі вписуються в узагальнену схему побудови суб'єктного складу адміністративної процедури як такої, тим не менш, суттєво відрізняється їх правове становище, завдання і функції при проходженні зазначеної процедури.

В залежності від ролі та призначення, змісту та об'єму повноважень, форм і методів участі органів (посадових осіб) у процедурі, поділ всіх учасників заохочувальних адміністративних процедур можна здійснити на: а) компетентні органи і посадові особи, наділені правами видавати владні акти, укладати правові документи, які визначають рух і долю процедури, які традиційно охоплюються терміном «лідируючий суб'єкт»; б) суб'єкти, особисто зацікавлені у вирішенні справи; в) особи і органи, які сприяють реалізації заохочувальних адміністративних процедур.

Лідируючими (ведучими) суб'єктами заохочувальних адміністративних процедур є: вищі органи державної влади (Президент, Кабінет Міністрів України); центральні органи державної виконавчої влади (міністерства, служби, інспекції, агентства); місцеві органи державної влади та органи місцевого самоврядування.

Особи, що мають особисту зацікавленість у результатах заохочувальної адміністративної процедури – це безпосередньо суб'єкти, що заохочуються: громадяни, іноземці, особи без громадянства. Заохочувальні адміністративні процедури стосовно іноземних громадян та осіб без громадянства мають свою специфіку. Так, зокрема кандидатури вищезазначених осіб на відзначення державними нагородами України вносяться виключно Міністерством закордонних справ України.

Найбільш вагомою особливістю цієї групи суб'єктів є те, що, на відміну від аналогічних суб'єктів в інших адміністративних процедурах, заохочувані особи майже не беруть участі у самій процедурі. Єдина стадія, на якій вони проявляють активні дії – це стадія безпосереднього виконання заохочення – вручення заохочення (нагороди, премії, грамоти тощо). У літературі навіть висловлювалася думка, що їх взагалі не слід зараховувати до зацікавлених осіб, оскільки здобувач заохочення не є стороною, зацікавленою особою, оскільки не вчиняє у цих процедурах ніяких юридично значущих дій. Однак, із нею не можна погодитися, оскільки заохочення відповідає, у першу чергу, саме інтересам особи, яку заохочують, і лише опосередковано – інтересам органу публічного управління, держави, суспільства. Крім того, заохочувана особа у таких адміністративних процедурах може здійснити одну з найважливіших за значенням юридичних дій – відмовитися від відповідного заохочення з боку уповноважених суб'єктів владних повноважень.

Для заохочувальної процедури характерна наявність особливого суб'єкта, який не вписується у параметри лідируючого, і, так само, не входить до кола осіб, що мають особисту зацікавленість у заохоченні. До таких суб'єктів слід віднести об'єднання громадян

та їхніх органів, органів самоорганізації населення. В заохочувальних адміністративних процедурах вони можуть посідати особливе місце – ініціювати заохочення.

Особи, що сприяють здійсненню заохочувальної адміністративної процедури – експерти, спеціалісти, перекладачі, які беруть участь у процедурі лише у разі необхідності.

Таким чином, суб'єктами в заохочувальних адміністративних процедурах є: 1) орган публічного управління або організація, що ініціюють заохочення особи; 2) орган публічного управління, що попередньо розглядає звернення і надсилає відповідне клопотання про заохочення у вищий орган; 3) орган публічного управління, який вирішує справу по суті та ухвалює рішення про заохочення; 4) орган публічного управління, що нагороджує особу, що вручає премії, відзнаки тощо, тобто здійснює безпосереднє заохо-

чення; 5) особи (група осіб), які представляється до адміністративного заохочення (здобувач заохочення).

Серед указаних суб'єктів, за критерієм обов'язковості їх участі, можна виокремити: 1) обов'язкових, тобто таких суб'єктів, без яких не може здійснюватися заохочувальна адміністративна процедура – орган публічного управління або організація, що ініціюють заохочення особи; орган публічного управління, що нагороджує особу, що вручає премії, відзнаки тощо, тобто здійснює безпосереднє заохочення; орган публічного управління, який вирішує справу по суті та ухвалює рішення про заохочення; особи (група осіб), які представляються до адміністративного заохочення (здобувач заохочення); 2) факультативних, тобто участь яких не є обов'язковою, але є можливою – орган публічного управління, що попередньо розглядає звернення і надсилає відповідне клопотання про заохочення у вищий орган.

Суб'єктний склад заохочувальних адміністративних процедур має відмінності у процедурах зовнішнього і внутрішнього спрямування. Заохочувальні процедури зовнішнього спрямування характеризуються найбільш широким колом суб'єктів, зокрема, наявністю декількох суб'єктів, уповноважених проводити заохочувальну процедуру на її окремих стадіях, наявністю суб'єкта ініціатора, залучення суб'єктів, що сприяють здійсненню заохочувальної адміністративної процедури. У заохочувальних процедурах внутрішнього спрямування характерним є відсутність осіб, що сприяють здійсненню процедури та осіб-ініціаторів заохочувальної процедури. Зважаючи на особливості змісту і функцій заохочувальних адміністративних процедур внутрішнього спрямування, пропонується надати можливість ініціювання заохочувальної процедури зацікавленій особі.

Напрямок подальшого удосконалення заохочувальних адміністративних процедур можна вважати нормативне визначення строків здійснення окремих процедурних дій лідируючим суб'єктом, а також деталізація правового становища суб'єктів-ініціаторів заохочувальних адміністративних процедур зовнішнього спрямування.